

Китайская культурная среда с ее спецификой, национальное мировидение предопределили роль метафоры в китайском языке и ее существенное своеобразие. Выявленный языковой материал демонстрирует метафоричность современного китайского политического и экономического дискурсов как одну из ключевых черт, что связано с интенсивным развитием и непрерывными изменениями в данных сферах. В анализируемом тексте представлены устоявшиеся метафоры, метафоры – терминологические словосочетания, индивидуально-авторские метафоры. Метафоры в текстах политической и экономической тематики отражают ключевые события современной китайской действительности.

Литература

1. Бородулина, Н. Ю. Метафора в экономике VS экономическая метафора / Н. Ю. Бородулина // Филологические науки. Вопросы теории и практики. – 2015. – № 2 (44). – Ч. I. – С. 40–43.
2. Го, Бинь. Исследования политической лингвистики в Китае / Го Бинь // Политическая лингвистика. – 2016. – № 1 (55). – С. 66–72.
3. Лобанова, Т. Н. Особенности и функционирование прецедентных феноменов в китайской политической метафоре / Т. Н. Лобанова, В. О. Кибакина // Филологические науки. Вопросы теории и практики. – 2011. – № 9. – С. 105–108.
4. Фомин, А. Г. Политическая метафора как эффективное средство воздействия (на материале выступлений председателя КНР Си Цзиньпина и президента РФ В. В. Путина в рамках Международного форума «Один пояс – один путь» / А. Г. Фомин, Р. Ф. Мавлеев // Политическая лингвистика. – 2017. – № 6 (66). – С. 112–121.
5. Ян, Кэ. Политическая фразеология китайского языка: семантика и функционирование / Ян Кэ // Политическая лингвистика. – 2016. – № 1 (55). – С. 51–57.

В. М. Губская

*Беларускі дзяржаўны эканамічны ўніверсітэт
(г. Мінск, Рэспубліка Беларусь)*

ПАЭЗІЯ ДУ ФУ Ў ПЕРАКЛАДЗЕ УЛАДЗІМІРА ДУБОЎКІ: РАЗВАГІ І ДУМКІ

Уладзімір Дубоўка (1900–1976) і Ду Фу (712–770) – два выбітных імя розных культур, якія дзіўным чынам перакрываўліся ў беларускім літаратурным працэсе: менавіта паэзія Ду Фу прыцягнула ўвагу Дубоўкі-пе-

ракладчыка. З аднаго боку, няма нічога нетыповага ў тым, што паэт абірае аб'ектам сваёй увагі творы іншай літаратурнай традыцыі. Іншая справа, на чым грунтуецца яго выбар? Што падштурхоўвае пісьменніка ў канкрэтны момант звярнуцца да таго ці іншага літаратурнага твора? Якія «патаемныя» думкі выказвае паэт «чужымі словамі»? Творчы саюз Дубоўка – Ду Фу натхняе на пошук адказаў менавіта на такія пытанні.

Перш за ўсё трэба адзначыць, што перакладчыцкай дзейнасцю беларускі паэт Уладзімір Дубоўка займаўся на працягу ўсяго свайго цяжкістага літаратурнага жыцця. А няпростым яно было таму, што адзін з самых таленавітых беларускіх паэтаў правёў у зняволенні 28 гадоў: арыштаваны ў 1930 годзе ў Маскве за верш «За ўсе краі, за ўсе народы свету...», ён быў засланы ў Яранск на 5 гадоў, потым тэрмін зняволення працягнулі яшчэ на 2 гады, затым быў паўторны арышт з прысудам – 10 гадоў пазбаўлення волі. Здаецца, у 1947 годзе жыццё паэта павінна было змяніцца да лепшага, аднак лёс прынёс паэту новыя выпрабаванні – 6 лютага 1949 года яго арыштавалі трэці раз і асудзілі на 25 гадоў высылкі. У Маскву паэт вярнуўся толькі ў 1958 годзе, пасля канчатковай рэабілітацыі 1957 года. Як адзначае Алесь Марціновіч: «Дубоўка выйшаў на свабоду неяк непрыветна. Відаць, успаміны аб чвэрці стагоддзя зняволення да таго трывожылі яго, што нават ад самой думкі, што калі-небудзь гэта можа паўтарыцца, яму становілася страшна: «Не, туды лепей ніколі не пападаць. Ні пры якіх абставінах» [3, с. 40].

Нягледзячы на такі складаны лёс, пісьменнік не тое што не разгубіўся, а знайшоў у сабе сілы і здольнасць далей выказаць свае думкі, не губляючы сумлення і ўласнага «я». Літаратурныя пераклады ў такой сітуацыі былі выратаваннем, бо праз іх пазбаўлены права ўласнага голасу паэт набываў шанец выказацца. Так, у 1931 годзе паэт пераклаў паэму Дж. Байрана «Шыльёнскі вязень», дзе, як трапна адзначае Алесь Марціновіч, «дазволіў сабе ў раздзеле XI аўтарскія імпрывізацыі:

Заўжды турмой была турма,
У катаў літасці няма.
Звыкаюць там да слёз яны,
Іх кволяць звамам кайданы.
Ім гора цяжкае – на здзек,
Ім там на кпіны чалавек» [3, с. 36].

Аднак аб'ектам нашага даследавання будучы пераклады вершаў Ду Фу, якімі Уладзімір Дубоўка займаўся пасля высылкі і канчатковай рэабілітацыі. У першым томе паэтычнага двухтомніка, выдадзенага ў 1965

годзе, змешчаны тры вершы Ду Фу ў перакладзе на беларускую мову: «Вершы пра тое, як асенні вецер разбурыў трысніковую страху маёй хаціны», «Цвыркун», «Пра тыгра». Гэтыя пераклады не выпадковае захапленне Уладзіміра Дубоўкі кітайскай паэзіяй, а завуаляваны дыялог палітычнага зняволенага з той часткай грамадства, якая, таксама як і беларускі паэт, бачыла, але не мела магчымасці выказацца ўголас пра несправядлівасць тагачаснай рэчаіснасці.

Для прыкладу разгледзім «Вершы пра тое, як асенні вецер разбурыў трысніковую страху маёй хаціны» Ду Фу і паспрабуем звязаць гэты тэкст з біяграфічнымі фактамі і ўласнымі вершамі беларускага паэта:

Ду Фу

Асенні вецер

дзьме усё мацней,

не пакідаючы

сваіх разбойных дзей.

Ён са страхі маёй хацінкі

змёў

чатыры рэдзі трысніку

далоў.

Уладзімір Дубоўка «Даносчыку “са ста-
жам”» (1959)

Чатыры Найвышэйшыя суды

Хлуснёй прызналі ўсе твае даносы.

А ты ізноў, як у даўнейшыя гады,

З даносамі, пузаты неданосак...

Відавочна, што верш кітайскага паэта выбраны не выпадкова, бо як найлепш адлюстроўвае рэаліі жыцця зняволенага беларускага паэта: чатыры рэдзі трысніку, змеценыя са страхі маёй хацінкі – гэта метафара, якая ілюструе чатыры суды, якія перажыў Уладзімір Дубоўка, і пра якія распавёў у вершы «Даносчыку “са стажам”»; ды і за разбойнымі дзеямі асенняга ветру можна ўбачыць дробныя злачынствы даносчыкаў, пра якіх прыблізна ў гэты ж час пісаў беларускі паэт.

Літаратуразнаўца Дз. Бугаёў, які не аднойчы сустракаўся з Ул. Дубоўкам, пісаў, што ў вершы «Даносчыку “са стажам”» «...выказана адкрытае абурэнне нахабствам бессаромных “стукачоў”... А згадка пра “чатыры Найвышэйшыя суды” мае на ўвазе самога паэта, зацяжны працэс яго рэабілітацыі, якая ішла не без пэўных ускладненняў з-за таго, што Дубоўку трэба было атрымаць афіцыйнае прызнанне невінаватасці ажно па чатырох прысудах» [2, с. 239]. Нагадаем, што паэт быў асуджаны 4 разы: у 1930 г. (на 5 год), 1935 г. (на 2 гады), 1937 г. (на 10 гадоў), 1949 г. (на 25 гадоў). Варта зноў звярнуцца да верша Ду Фу:

<p><i>Адну, Узняўшы сілаю свайёй, параскідаў ён, недзе за ракой.</i></p>	<p>Першы раз Дубоўка быў асуджаны на пяць гадоў высылкі ў Яранск.</p>
<p><i>Шпурнуў другую, колькі змогі меў.</i></p>	<p>У 1935 г. тэрмін высылкі працягнулі на 2 гады.</p>
<p><i>Прыбеглі з вёсак бліжніх хлапчукі. Ім, як для клін, увесь разбур такі. Яны сабралі рэзшкі па зямлі і, як гладыюжкі, ў лес павалаклі, чым і дакончылі ўвесь гэны глум. А мне пакінулі тугу адну.</i></p>	<p>У гады, калі паэт быў прызнаны «ворагам народа», ад яго адмовіліся не толькі калегі, але і родны брат Вячаслаў. Апошні звяртаўся да Галадзеда з лістом, у якім сцвярджаў, што не чытаў вершаў свайго брата, паэта Ул. Дубоўкі: «Я – член партыі бальшавікоў, і ворагі партыі і савецкай улады, дыктатуры пралетарыята – мае ворагі. Ніякім сваяцкім пачуццям і сувязям месца няма і быць не можа» (Полымя. 1996. № 2, С. 241–242) Як піша ва ўспамінах Дз. Бугаёў: «Невядома, ці чытаў той ліст Уладзімір Мікалаевіч. Але крыўду на брата ён захаваў і пасля вызвалення, блізкіх адносін ужо з ім не падтрымліваў» [1, с. 65]. Ды і калегі Чорны, Крапіва, Бядуля, Глебка, Мрый, Калюга, Лужанін, якіх Дубоўка лічыў сябрамі, таксама «патрабавалі жорсткай кары агентам міжнароднай буржуазіі ў Савецкай Беларусі» (узятая з назвы рэзальюцыі «Узвышша», 30.11.1930).</p>
<p><i>Засмаглі вусны, і запякся рот. Я перастаў кры- чаць, смяшыць народ. На кій старэцкі я успёрся свой і праз акно гляджу перад сабой. <....> Кладуся я пад коўдру ў свой куток. Хоць вецер змоўк і стала зацішней, не грэе коўдра мне старых касцей.</i></p>	<p>Пасля 28 год зняволення Уладзімір Дубоўка хацеў пажыць спакойна. Нават у абразках «Пялёсткі», напісаных па ўспамінах гулагаўскіх часоў, ён свядома не высвятляў дэталі, па якіх можна было б дакладна вызначыць месца падзей. Падчас ліставання з сябрамі ён адзначаў: «Пасля таго як я вярнуўся са свайго падарожжа, я мог па меркаваннях юрыдычных асоб атрымаць без жаданага клопату кватэру там, дзе я жыў раней. Так я і зрабіў, атрымаў яе ў Маскве. Думаў, што следам затым я абмяняюся на Мінск. Але цяпер, мабыць, гэтага рабіць не буду. Дзеля працы патрэбны спакой. Больш спакою там, дзе мяне ніхто не ведае, не знойдзеш» [2, с. 240].</p>

Узнікае адчуванне, што ў гэтым вершы кітайскага паэта Уладзімір Дубоўка ўбачыў свой лёс. А калі браць пад ўвагу той факт, што наўпрост выказаць свае думкі беларускі паэт не мог, ды ўжо і не хацеў, відавочна, што вобразы кітайскай паэзіі сталі для беларускага паэта алегорыяй уласнага жыцця. Радкамі кітайскай паэзіі ён гаворыць чытачу пра свой боль, свае пакуты, свае страты і, канешне, пра свае мары:

О, каб такі пабудаваў хто гмах! На ім каб быў адзін вялізны дах, каб міліён пакояў ён узнёс для беднякоў, якіх пакрыўдзіў лёс. Каб не баяўся ліўняў і вятроў,	трывалы, як гара, у вышыню ішоў. І калі б дзе на свеце ўбачыць мог у яве, у жыцці сваім яго – тады дом мой хай скрышыцца на тло, замерзну я, абы вось так было.
--	--

У якасці высновы хочацца сказаць, што дадзенае невялікае кампаратыўнае даследаванне дэманструе нам унікальную літаратурную з’яву: ілюстрацыю факта (у нашым выпадку біяграфічных фактаў пісьменніка) праз паэтычныя вобразы чужой літаратуры, аддаленай (калі браць кантэкст беларускай літаратуры ХХ стагоддзя) не толькі па часе, але і ў прасторы. Пры гэтым варта падкрэсліць прафесіяналізм Уладзіміра Дубоўкі, які здолеў стварыць універсальны мастацкі вобраз, які, граматычна ўпісаны ў патрэбны паэту кантэкст, атрымаў правільнае распазнанне.

Літаратура

1. Бугаёў, Дз. Служэнне Беларусі: Прабл. арт., літ. партр., эсэ, успаміны / Дз. Бугаёў. – Мн.: Маст. літ., 2003. – 381 с.
2. Бугаёў, Дз. Спаваядальнае слова: Літаратурная крытыка, успаміны / Дз. Бугаёў. – Мн.: Маст. літ., 2001. – 327 с.
3. Марціновіч, А. Уладзімір Дубоўка: Выдатны паэт дрэнных часоў / А. Марціновіч. – Мінск: Харвест, 2015. – 64 с.